

Nr 115.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1931 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande vissa oriktigt utbetalda avlöningsmedel vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen m. m.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 168, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att vid de utbetalningar av avlöningsmedel till hovrättsråd eller revisionssekreterare, som vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen ägt rum före den 1 april 1930 och som grunda sig på beslut om löneklassplacering i enlighet med den av hovrätten och nedre revisionen dittills tillämpade, genom kammarrättens utslag den 7 mars 1930 såsom oriktig fastslagna tolkningen av 12 § fjärde stycket avlöningsreglementet den 6 juni 1925 (nr 270), må bero;

dels ock att, vid tillämpning av 12 § nämnda reglemente, innehav av fiskaltjänst vid tiden för utnämning till hovrättsråd icke skall inverka å den av utnämningen beroende placeringen i löneklass att gälla från och med den 1 juli 1931.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I förevarande fråga har departementschefen anfört följande:

»Såsom av det föregående framgår, är enligt 11 § i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vilken paragraf handlar om övergång från icke-ordinarie befattning till ordinarie befattning, en vidsträcktare tillgodoräkningsrätt medgiven än enligt 12 § nämnda reglemente, som endast avser befordran från lägre till högre ordinarie tjänst. Detta har, såsom 1928 års lönekommitté i sitt den 21 juli 1930 avgivna betänkande anmärkt (sid. 77), »visat sig kunna leda till så uppenbara orättvisor vid löneplaceringen, att man

gång efter annan sett sig nödsakad underställa dylika tillgodoräkningsfrågor riksdagens prövning för vinnande av rättelse». Ett påtagligt exempel på de inkonsekvenser, vartill bestämmelserna i berörda 12 § kunna leda, lämnas av handlingarna i förevarande ärende. Därest den assessor, som befordras till hovrättsråd, avstått från att söka fiskaltjänst eller, om han utnämns till fiskal, före befordran till hovrättsråd på egen ansökan erhållit avsked från fiskaltjänsten, undgår han den för sin löneplacering ogynnsamma verkan av sagda bestämmelser. Av denna utväg hava befattningshavarna också alltmer begagnat sig. Uppenbarligen bör den omständigheten, att en tjänsteman under stadigvarande förvaltande av en högre tjänst, i förevarande fall hovrättsråds- eller revisionssekreterarbete, sökt och erhållit en ordinarie lägre tjänst, i förevarande fall fiskaltjänst, icke hava den verkan, att han vid sedermera skeende befordran till den högre tjänsten ställes sämre i lönehänseende än den, som under i övrigt lika förhållanden icke är innehavare av ordinarie tjänst. Det orimliga häri framstår i förevarande befordringsförhållande så mycket tydligare, som lönegradsskillnaden mellan de tjänster, till och från vilka befordran sker, är osedvanligt stor, nämligen icke mindre än åtta lönegrader (B 30—B 22). Alla skäl tala vid sådant förhållande för att likställighet mellan de nu antydda båda fallen kommer till stånd. Härom äro även såväl statskontoret som allmänna civilförvaltningens lönenämnd ense.

Frågan om revision av ifrågavarande bestämmelser för civilförvaltningen i dess helhet har också, såsom i ärendet framhållits, tid efter annan varit på tal. Senast har 1928 års lönekommitté haft saken under övervägande och i sitt betänkande föreslagit en ordning, ägnad att avhjälpa de påtalade missförhållandena. Vad kommittén härutinnan föreslagit har lämnats utan erinran av de över betänkandet hörda myndigheterna, bland dem statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Vål hade det varit önskligt, att denna fråga i ett sammanhang bragts till sin lösning. Kommitténs förslag till revision av gällande avlöningsbestämmelser har emellertid ej ansetts böra läggas till grund för proposition till årets riksdag. Med hänsyn härtill och då för hovrätternas och nedre justitierevisionens personal förhållandena utvecklats i sådan riktning, att äldre och ordinarie hovrättsråd eller revisionssekreterare numera i ej ringa omfattning åtnjuta lägre avlöning än motsvarande yngre och extra-ordinarie befattningshavare, synes man nu böra inskränka sig till åtgärder för åvägabringande av rättelse för samma personals vidkommande. Vad av allmänna civilförvaltningens lönenämnd anförts såsom skäl mot en dylik allenast till nämnda personal begränsad åtgärd synes mig icke böra tillmätas avgörande betydelse, helst det här gäller avhjälpan av ett missförhållande, som, på sätt i detta ärende framhållits, berör den *normala* befordringsgången för ifrågavarande personal. De motsvarigheter å förevarande område inom andra verk än hovrätterna, varom statskontoret och lönenämnden erinrat, torde, så vitt jag kunnat utröna, avse endast enstaka fall. Den omständigheten, att sneddningsregeln icke kan, såsom statskontoret erinrat, vinna tillämpning vid befordran från fiskal till hovrättsråd, förtjänar ock

att i detta sammanhang särskilt framhållas. Den av mig förordade åtgärden står även i god överensstämmelse med 1928 års lönekommittés förslag i ämnet, vilket i stort sett innebär, att förordnanden, varunder s. k. vikariatslön åtnjutas, må för bestämmande av löneklassplacering komma i betraktande. Härtill kommer slutligen, att flertalet av de befattningshavare, som närmast beröras av frågan, redan innehaft den högre löneställningen men blivit nedflyttade i löneklass, på grund varav olägenheten av de nuvarande bestämmelsernas innebörd för dem framträder med synnerlig styrka.

Rättelse i förevarande hänseende torde enklast kunna åstadkommas på så sätt, att av innevarande års riksdag utverkas generellt medgivande därtill, att vid tillämpning av 12 § avlöningsreglementet innehav av fiskaltjänst vid tiden för utnämning till hovrättsråd icke skall inverka å den av utnämningen beroende placeringen i löneklass. Särskilt med hänsyn till att den förlust, som, utöver den ålagda återbetalningsskyldigheten, uppkommer för de i löneklass nedflyttade befattningshavarna, är synnerligen kännbar — i ett fall kommer löneförlusten enbart för tiden 1 april 1930—30 juni 1931 att uppgå till 1,080 kronor — skulle onekligen vissa skäl föreligga att giva det ifrågasatta medgivandet retroaktiv verkan. Då emellertid ur principiell synpunkt betänkligheter häremot torde möta, läser medgivandet böra få tillämpning först från och med ingången av nästinstundande budgetår. Den av revisionssekreteraren Bergendal m. fl. gjorda framställningen om återinsättande i före den 1 april 1930 innehavd löneställning anser jag mig sålunda icke kunna förorda i vidare mån, än som må bli följden av erhållet dylikt medgivande.

Med denna min uppfattning i huvudfrågan är det naturligt, att jag anser övertvägande skäl tala för att tillmötesgå de framställningar, som här föreligga angående efterskänkande av betalningsskyldigheten för de lönebelopp, som enligt den numera av kammarrätten fastslagna tolkningen av 12 § fjärde stycket avlöningsreglementet för mycket utbetalts till vederbörande och redan av dem tillgodogjorts. Sökandena hava särskilt och enligt min mening med rätta framhållit det stöd för den av dem hävdade tolkningen av anförda författningsrum, som de ansett sig äga *dels* i föreskriften i Kungl. Maj:ts brev den 31 december 1921 och den 26 juni 1925, att för adjungerade ledamöter i hovrätt och tillförordnade revisionssekreterare skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse de för motsvarande ordinarie tjänstemän i avlöningsreglementet med därtill hörande tillämpningsföreskrifter och tilläggsbestämmelser meddelade stadganden, *dels ock* i Kungl. Maj:ts beslut den 2 mars 1923 beträffande rätt för hovrättsrådet Aastrup att tillgodoräkna viss föregående tjänstgöring. Sistnämnda beslut måste, såsom sökandena framhållit samt riksräkenskapsverkets chef och statskontoret understrukt, hava haft ett avgörande inflytande på inledandet av den praxis i fråga om tolkningen av 12 § fjärde stycket avlöningsreglementet, som sökandena tillämpat. Väl har Kungl. Maj:t sedermera den 6 februari 1925 beträffande ett hovrättsråd i Göta hovrätt, som vid tiden för beslutet varit befordrad till revisionssekreterare, givit uttryck åt en motsatt uppfattning, och sistnämnda beslut har jämväl för kännedom i av-

skrift tillställts nedre justitierevisionen men däremot icke Svea hovrätt, för vilken ärendets utgång saknade omedelbart intresse. Då det oaktat starka skäl tala för tillmötesgående av framställningen även för nedre revisionens vidkommande, anser jag mig böra giva min anslutning jämväl till framställningen i denna del. För efterskänkande av den ifrågasatta återbetalningsskyldigheten erfordras i ena som andra fallet riksdagens samtycke; och får jag förorda att dylikt godkännande utverkas.

I fråga om den tidpunkt, intill vilken ett efterskänkande bör medgivas för ifrågavarande oriktigt utbetalda löne-medel, föreligga, såsom av den i ärendet lämnade redogörelsen framgår, olika förslag. Statskontoret har härutinnan föreslagit den 1 april 1930. Till vad statskontoret därvid anfört må fogas, att ur ett regeringsrättens utslag av den 11 juni 1924 (Reg.R:ns årsbok 1924 not. Ju 68) kunnat hämtas visst stöd för vederbörandes åtgärd att, först sedan lagakraftägande utslag i anmärkningsmålen förelåg, vidtaga rättelse i anledning av anmärkningarna. Med hänsyn härtill och till de i övrigt i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna anser jag mig böra giva min anslutning till nämnda förslag.»

*Utskottets
yttrande.*

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande vissa oriktigt utbetalade avlöningsmedel vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen får utskottet erinra därom, att 1925 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande till underofficerare vid flottans station i Karlskrona oriktigt utbetalda dyrtidstillägg uttalade, bland annat, att det syntes riksdagen uppenbart, att en av vederbörande revision framställd anmärkning — även om densammas riktighet kunde anses vara tvivelaktig — måste föranleda ett ändrat förfaringssätt i fråga om förestående utbetalningar i överensstämmelse med den då föreliggande anmärkningens innebörd. Riksdagens sålunda uttalade mening — varom vederbörande bort äga kännedom — har synts utskottet hava principiell giltighet även i nu föreliggande fall. Med hänsyn emellertid till de i ärendet åberopade omständigheterna har utskottet dock icke nu velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Då utskottet ansett sig böra tillstyrka propositionen jämväl i övrigt, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva,

a) att vid de utbetalningar av avlöningsmedel till hovrättsråd eller revisionssekreterare, som vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen ägt rum före den 1 april 1930 och som grunda sig på beslut om löneklassplacering i enlighet med den av hovrätten och nedre revisionen dittills tillämpade, genom kammarrättens utslag den 7 mars 1930 såsom oriktig fastslagna tolkningen av 12 § fjärde stycket avlöningsreglementet den 6 juni 1925 (nr 270), må bero; samt

b) att, vid tillämpning av 12 § nämnda reglemente, innehav av fiskalstjänst vid tiden för utnämning till hovrättsråd icke skall inverka å den av utnämningen beroende placeringen i löneklass, att gälla från och med den 1 juli 1931.

Stockholm den 30 april 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, Olof Olsson, O. Bergqvist, C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson, C. I. Asplund, J. G. Walles, C. G. V. Hammarskjöld, O. A. Ernfors, A. Thelin, K. A. W. Björck* och *J. Pålsson*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *G. Strindlund, E. J. Wigforss, E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Andersson* i Höör, *O. E. F. Järte, G. Persson* i Falla och *F. V. Sandwall*.

Reservation

av herrar *Björck, Pålsson* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen må medgiva,

a) att vid de utbetalningar av avlöningsmedel till hovrättsråd eller revisionssekreterare, som vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen ägt rum före den 1 maj 1929 och som grunda sig på beslut om löneklassplacering i enlighet med den av hovrätten och nedre revisionen dittills tillämpade, genom kammarrättens utslag den 7 mars 1930 såsom oriktig fastslagna tolkningen av 12 § fjärde stycket avlöningsreglementet den 6 juni 1925 (nr 270), må bero; samt

b) — — — — —